

Verden

23.09.2010

Skolemiraklet i Rinkeby

Ungene ved Askebyskolan i Rinkeby har klart å bli en av Sveriges beste skoler, tross over 100 nasjonaliteter.

Foto: Laila Bakken/NRK

- Sverige kommer aldri til å bli helhvitt igjen. Derfor må vi se fremover og skape fremtidens vinnere i stedet for tapere, sier Börje Ehrstrand, mannen bak det som kalles «Miraklet i Rinkeby».

LAILA Ø. BAKKEN
laila.o.bakken@nrk.no

Publisert 15.09.2010 20:54.

Hver femte svenske har nå røtter i en annen kultur, enten det er foreldre, besteforeldre eller en selv.

Rinkeby er en av Sveriges mest fattige områder. 90 prosent av innbyggerne har utenlandsk bakgrunn. Arbeidsløsheten er stor, sosialmottakerne er mange, det samme er aleneforeldrene.

På skolene er det 110 nasjonaliteter med 70 ulike språk. Rinkebysvensk er blitt et begrep – om enn ikke positivt ladet.

Likevel, med dette utgangspunktet, er Rinkeby-skolene blitt et sted både media og delegasjoner valfarter til. «Miraklet i Rinkeby» kalles det.

Fransk TV har vært der, det samme med tysk, norsk, egyptisk og tunisisk fjernsyn og arabiske aviser. Dronning Silvia har vært innom, det samme med seks svenske ministre, inkludert statsminister Reinfeldt, pluss et par norske. Og ikke minst norske kommunepolitikere som lurer på hvilken vei de skal ta i integreringens Norge.

Les: – Flere i Norge bør lære av Rinkeby

For tross alle gode forsetter, både Norge og Sverige sliter med såkalt ghettofisering. Bydeler som er preget av mange nasjonaliteter, og bydeler som er rent hvite.

- Det gjelder å angripe problemene praktisk og snu tap til seier, sier Börje Ehrstrand. Han liker sine mange ulike elever, og Omar Hamdi liker ham.

Foto: Laila Bakken/NRK

Fra hvitt til farget

- Det er tull å busse elever mellom skolene, er Ehrstrands svar til den norske debatten om det ikke ville være best å busse elever og skyve på skolegrensene for å få en jevn miks av elevgrupper.

- Man må skape en skole med kvalitet der hvor barna er, sier rektoren, som har ansvaret for to skoler: Askebyskolan som huser barnetrinnet og Rinkebyskolan som er ungdomstrinnet.

Han har gjennom sin lange skolekarriere opplevd skiftende innvandringssyn og tallrike debatter om temaet. Som rektor for en skole som ble mindre og mindre svensk måtte han finne sin egen vei i nasjonsjungelen.

Bak han på kontoret henger diplom etter diplom med utmerkelse.

Store deler av sin lærergjerning har Börje Ehrstrand hatt på Rinkebyskolan. Han kom dit da skolen og bydelen var ny rundt 1970, og svenske og nordiske innflyttere var i flertall. Siden ble det flere og flere nasjonaliteter, deretter forsvant de svenske barna ut sammen med de nordiske.

I gjen stod en skole med barn med bakgrunn fra Sør-Europa, deretter Latin-Amerika og nå halve kloden. Med foreldre som i verste fall kan noen få setninger eller ord på svensk.

Ikke spesielt godt utgangspunkt for å skape vinnere.

«Dette var en skole som i 1989 var nedslitt og vandalisert, katastrofebetegnet og preget av etniske motsetninger, vold, angst og frustrasjon.»

Nordlandsforskning om Rinkeby

Enkel oppskrift

Men i fjor fikk skolen Sveriges beste matematikkelev. Nær 100 prosent av elevene fra skolen loses nå inn i videregående utdanning. For 20 år siden var prosentandelen 40.

Oppskriften ved Rinkeby er følgende:

Språkkunnskaper
Gode allmenkunnskaper
Høy sosial kompetanse
Regler, normer og disiplin
God helse fysisk og psykisk

- Alt starter med språket, språk og kommunikasjon, sier Ehrstrand.

- Det er inngangen til samfunnet, til å få seg jobb, til å være med, til å bli integrert. Kan du ikke svensk godt nok, er du ute, og du kommer kanskje heller aldri inn, sier han.

- Gir man elevene et levende og godt språk, gir man dem også en indre styrke. Det å kunne uttrykke seg er viktig. Jeg pleier å si at den som kan argumentere, ja sogar krangle med ord, slår ikke så lett.

Mantraet er først svensk, svensk og svensk. Deretter engelsk og morsmål.

Derfor var noe av det første Ehrstrand rustet opp skolebiblioteket, og han fikk ansatt en flink skolebibliotekar.

- Da lærer elevene ikke bare svensk. De får sammenlignet seg med svenske barn, for bøkene handler oftest om dem, og de får inn hva som er svensk kultur.

- Dermed «snik-integreres» de på et vis og får en felles referanseramme med andre svenske barn enten de kommer herfra eller derfra.

Som premie blir elevene hvert år lest høyt for av Nobelprisvinneren i litteratur, som stikker innom etter prisutdelingen.

Engelsk er et satsingsområde for alle svenske barn helt fra barnehagealder, så det er innbakt i den ordinære skolepakka, og da rektoren tok med foreldrene på råd, valgte han å etterkomme foreldrenes ønsker om et godt morsmål.

For som han sier, det er ikke lett å lære en analfabet det svenske språket. Eller å lære unger av analfabeter svensk og få foreldrene til å følge opp.

- Dette fører til at barna blir flytende i flere språk, svensk, engelsk og ett eller to språk til – og det er slike fremtidens Sverige og Europa trenger, i en stadig mer globalisert verden hvor få grenser er igjen. Men svensk er fellesnevneren, det er klinkende klart, sier rektoren.

Mange kulturer møtes ved pultene i Rinkeby, og det snakkes over 70 ulike språk. Men i timene gjelder svensk.

Foto: Laila Bakken/NRK

Regler og normer

Kunnskap er bagasje nummer to. Dyktige ferdigheter i basisfag som matematikk vektlegges.

- Hvis det er en dyktig ingeniør som kan sin matematikk og som snakker tre-fire språk flytende, hvem spør etter hudfarge da, sier rektoren og legger ikke skjul på at dyktige lærere er en nødvendighet for å få gjennomført målene.

Sosial kompetanse er den tredje nøkkelfaktoren. I det ligger respekt for hverandre, for svenske regler, normer og disiplin.

Elevene, som kommer fra så mange land, må på lære å omgås hverandre på en måte som gagnar alle.

I tillegg er rektoren krystallklar på at de skal ha respekt for svenske regler, normer og koder.

- Det er i det svenske samfunnet de vokser opp og skal ha sitt liv. Det betyr at de må skjønne hvordan man snakker til hverandre på og hvordan man oppfører seg her, sier Börje Ehrstrand.

Likestilling er en av disse normene alle må tilpasse seg.

For som rektoren sier - det er fortsatt en del grupper hvor machokulturen råder. Barna og ungdommene må lære seg den nordiske likestillingstankegangen, de må takle å ha en kvinnelig sjef, og at jenter er likestilt med gutter.

Leste opp Koranen

Et minefelt blant 110 nasjonaliteter, er religion.

Rektoren kontaktet en prest, en imam og en rabbiner, og sammen med religionslæreren ved skolen startet de prosjektet «Abrahams barn».

- Her tar vi utgangspunkt i at de tre store religionene kristendommen, jødedommen og islam har felles opphav og en del sammenfallende regler for hvordan folk skal oppføre seg. Så går vi dypere i hver religion og dermed blir ting mer likt enn ulikt og fordommer og uvitenhet byttet ut med kunnskap, forteller Ehrstrand.

Det lønner seg å være lur når man skal forene et mini-FN i hverdagen. Og rektoren legger ikke skjul på at det er grupper som er mer utfordrende enn andre.

- Somalierne er en tung gruppe, de kommer fra et samfunn som ikke har fungert på årevis. Verken foreldre eller barn har gått på skole, og mange er analfabeter.

- Hvordan angriper man da, når foreldre ikke vil sende barna på skole fordi det er feil religionsundervisning, feil musikk, feil å drive idrett og lignende, sier Ehrstrand og trekker pusten dypt.

Løsningen var å få hjelp av en imam. Sammen med foreldrene gikk imamen gjennom Koranen. Og påviste at det ikke står noe helst om disse temaene der. Dermed kunne det heller ikke anses å være forbudt.

- Slik fikk vi alle somaliske barn til skolen, og de deltar i undervisningen på vanlig måte. Så enkelt og så vanskelig kan det altså være. Men det gjelder å finne en vennligsinnet imam, sier Ehrstrand lurt.

- 14 prosent av Sveriges befolkning på 9,3 millioner er født i et annet land. De største gruppene er finner (173.000) og irakere (117.000).
- 390.000 er født i Sverige av to utenlandske foreldre.
- Tilsammen utgjør utenlandsfødte og barn av utenlandske foreldre 19 prosent av den svenske befolkningen.
- Innvandringen til Sverige nådde et toppnivå i 2006. Den har fortsatt å øke, men ikke i like stor grad som før.
- Utenom hjemvendende svensker, er irakere, somaliere og polakker de største innvandringsgruppene.
- Gruppen som øker mest, er somaliere. Innvandringen fra Somalia økte med 70 prosent fra 2008 til 2009. Andelen irakere og polakker sank med i underkant av 30 prosent i samme tidsrom.

Jentene, uansett bakgrunn, lærer om den skandinaviske likestillingen.

Foto: Laila Bakken/NRK

Får bedriftene inn

Han kaller seg en praktiker mer enn teoretiker. Og praktikerer er en smule oppgitt over hvordan den svenske karakterstatistikken føres.

- Sammenligner vi Rinkebybarna som er født og oppvokst i Sverige med svenske barn, så ligger elevene langt over gjennomsnittet. Men så lenge statistikkene ikke skiller ut store grupper nyankomne flyktningbarn, som kan tre ord svensk når de testes, raser vi nedover listene. Det er litt surt, medgir han.

En tredjedel av alle barn og unge i Rinkeby går på Askebyskolan og Rinkebyskolan. Men nå har også de andre skolene i bydelen, startet å jobbe etter samme mønster.

Både Rinkebyskolan og Askebyskolan har et nært samarbeid med svenske selskaper, både alene og gjennom Rinkebyakademien som ble startet for to år siden.

Målet er å skaffe ungdommene, som ikke har noe svensk nettverk å støtte seg på, kontakter, referanser og forbilder. Lære dem elementære ting som hvordan man oppfører seg i det svenske arbeidslivet og motivere til høyere utdanning.

- Kontakten åpner også øynene blant bedriftene – at det kommer bra ungdom herfra. For den svenske eksportindustrien er det en fordel å ha ansatte med språkferdigheter og kunnskaper om mange land i verden.

- Samtidig er det lettere å motivere barna, når de ser at det lønner seg å jobbe, gjøre det bra på skolen, gå videre på studier - at det finnes en fremtid med plass for dem. Vi ser at kriminaliteten synker, når skolen lykkes, sier Ehrstrand.

Han vil ikke si så mye om Sverigedemokraterna som vokser i oppslutning, annet enn at han mener de går baklengs inn i fremtiden med sine krav.

Les: Sverigedemokraterna fosser fram

Les: Hva skjer med omstridt vippeparti?

- Det nytter ikke å snu nå. Vi må bare finne ut av hvordan vi gjør Sverige best mulig, ut i fra virkeligheten. Og da mener jeg disse barna og ungdommene faktisk kan bli en bærebjelke for framtida.

- Min oppgave er å sørge for at de får kunnskapen og selvtilliten med seg på veien.

Siste utenriksnyheter

Kan bli omvalg i Sverige

Abonnér

Opphavsrett NRK © 2010

Nettsjef: Sindre Østgård

Ansvarlig redaktør: Hans-Tore Bjerkaas

Tips NRK

Kontakt NRK

Om NRK

Hjelp